לעקציע פון מאיר בראון פרעזידענט פונ'ם איד. נאצ. ארב. פארבאנד (מאָרגן,) דינסטאָג 8.30 אין אָוונט אין פאָלקס שול

"אינדוסטריעלע און אגריקולטורעלע מעגלאכקייטן אין ארץ ישראל" אויפזיכט: סירקין ברענטש א. נ. א. פ.

זון אויפגאנג — 7.39.
זון אונטערגאנג — 5.46.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 21, No. 33. Winnipeg, Monday Feb. 16, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג, כט' שבט, תרצ"א.

מאקדאָנאלדס בריוו א זיג פאר'ן ציוניזם

אידישע אימיגראציע און לאנד איינקויף אין א"י וועט ניט אָפּגעשטעלט ווערן, דערקלערט נייער ענגלישער רעגירונגס דאָקומענט

דערקלערונג געמאכט אין בריוו פון מאקדאָנאלד צו דר. ווייצמאן, וואס איז אן אפיציעלע אויסטייטשונג פון דעם ווייסן פאפיר און א רעזולטאט פון די ביז איצטיקע פארהאנדלונגען צווישן דער אידישער אגענטור און דער ענגלישער רעגירונג. — נייער דאָקומענט זאָגט אויך צו רעגירונגס לאנד פאר אידישער קאָלאָניזאציע און אז מער אידן וועלן אָנגעשטעלט ווערן ביי רעגירונגס אונטערנעמונגען אין א"י.

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

לאָנדאָן, פעב. 13 (איטא).— דער פרעמיער מיניסטער פון ענגלאנד, ראמזי מאקדאנאלד, האט היינט צוגעשיקט א בריוו צו דר. חיים ווייצמאן, וואס האט די אויפגאבע "צו באזייטיקן געוויסע מיספאר־שטענדניש אין פאלשע מיינונגען, וואס זיינען אנטשטאנען בנוגע ענגלאנד'ס פאליטיק אין פאלעסטינע וואס איז אויסגעדריקט געווארן אין דעם ווייסן פאפיר פון אקטאבער, 1930".

אין דעם דאזיגן בריוו דערקלערט דער ענגלישער פרעמיער מיניסטער, וואס איז ניט ריכטיק די אויסטייטשונג וואס איז געגעבן געווארן דעם ווייסן פאפיר, אז "עס קע אימיגראציע אין אירן (אין פאלעסטינע) אזוי לאנג ווי דאס קאן שטערן אן אראבער צו קריגן ארבעט אין לאנד". דער פרעמיער דערקלערט, אז "די ענגלישע רעגירונג האט קיינמאל ניט פארגעשלאגן אזא פאליסי", און ווייטער אז, אז די אידישע שע אימיגראציע וועט ניט אָפּגעשטעלט ווערן, אבער עס וועט געגומען ווערן אין באטראכט די אויפגאבס פעאיקייט פונ'ם לאנד.

אין דעם בריוו לייקנט מאקדאָנאלד אויך אָפּ די מיינונג, וואס אירן האבן געקאָנן פון דעם ווייסן פאפיר, אז עס וועט פארבאטן ווערן די אירן צו קויפן לאנד אין פאלעסטינע. ער ווייזט אָן, אז עס וועט דורכגעפירט ווערן בלויז א קאנטראל אויף די לאנד־טראנזאקציעס אין פאלעסטינע. אָפּשטעלנדיק זיך אויף דער פארטייישע לונג פון מלוכה לאנד פאר אידישער קאָלאָניזאציע (וואס פארדרעהט זיך לויטן מאנדאט), פארשפרעכט די ענגלישע רעגירונג אזוי שנעל ווי מעגלאך, דורכצופירן אן אונטערזוכונג, כדי עסטבלישטעלן וואס פאר א לאנד עס קאן אויסגעגעבן ווערן פאר אידישער קאָלאָניזאציע.

מאקדאָנאלד שטעלט זיך אין זיין בריוו אויך אָפּ אויף דעם פונקט וועגן "לאנדלאָזע ארבעטער", וועלכע האבן געווארן ביי דער ווייסן פאפיר, די ערשטע בעדארפט קריגן לאנד פאר קאָלאָניזאציע. אין דעם בריוו מיינטשט זיך ענגלישע רעגירונג אויס דאס וואָרט "לאנדלאָזע ארבעטער" אזוי, אז דאס באציט זיך נאר צו די אראבער, וועלכע קאָנען באווייזן, אז זיי זיינען באזייטיקט געווארן פון דעם לאנד עס איבער אויף וועלכן זיי זיינען געווען פארזארגט אין אנדערע לענדער. אלעס, מיט פולשטענדיק אנערקענונג ווערן, אז קיין שום לייזונג קאן ניט זיין צופרידנשטעלנד און פערמאנענט, אויף די באזירט זיך ניט אויף נערעכטיקייט צו ביידע, צו דעם אידישן פאָלק און צו דער ניט אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע.

דער פולער טעקסט פון מאקדאָנאלדס בריוו צו דר. ווייצמאן

"טייערער דר. ווייצמאן:

"כדי צו באזייטיקן געוויסע "מיספאר־שטענדנישן און פאלשע מיינונגען, וואס זיינען אנטשטאנען אין באצוג צו דער פאליסי פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע פאלעסטינע, לויט ווי זי איז אויסגעבאראכט געווארן אין ווייסן פאפיר פון אקטאבער 1930, און וועגן וואס עס איז דער באטרט געווארן אין דעם פארלאמענט דער 17טן נאוועמבער; אויך כדי צו ענטפערן אויף געוויסע קריטיקעס און זייערן גענעמאכט געווארן דורך דער אידישער אגענטור, האב איך דאס פארגעלעגט אייך צווישיקן די פאלגנדע דערקלערונג וועגן אונזער שטעלונג, וואס דארף באטראכט ווערן אלס אן אפיציעלע אויסטייטשונג פון דעם ווייסן פאפיר אין באצוג צו די ענינים מיט וועלכע דער בריוו באשעפטיקט זיך:

2. "עס איז דערקלערט געווארן, אז די פאליסי פון דער ענגלישער רעגירונג שטעלט מיט זיך פאר אן ערנסטן אפגוויג פון די פארפליכטונגען פון דעם מאנדאט, אזוי ווי דאס איז ביז איצט פארשטאנען געווארן אז די רעגירונג טייטשט פאלש אויס די פארפליכטונגען אלס מאנדאטן מאכט, און אז די רעגירונג דייטשט אן א פאליסי, וואס איז ניט אין אנקלאנג מיט די פארפליכטונגען פון דער מאנדאטן מאכט צו דעם אידישן פאָלק.

3. "די ענגלישע רעגירונג האט ניט געהאלטן פאר נויטיק אויספארלאך צו ציטירן די דערקלאראציעס וועגן איר פאליסי וואס זיינען פריער געמאכט געווארן, אבער די אויפטרעקונגען אין געצווונגען צו דעם פאקט, וואס ניט בלויז באציט זיך דער ווייסער פאפיר פון 1930 אויף דעם ווייסן פאפיר פון 1922 וועל־כער איז אנגענומען געווארן דורך דער אידישער אגענטור, נאר עך (דער ווייסער פאפיר פון 1930) אנערקענט, אז די פארפליכטונג צו דעם אידישן פאָלק איז ניט בלויז צו דער אידישער באפעלקערונג, פון פאלעסטינע. דער ווייסער פאפיר שטעלט אין פאדערונגען פון זיין סטייטמענט די רעדע וואס איך האב געהאלטן אין דעם פארלאמענט דעם 3טן אפריל, 1930, און וועלכער איך האב דערקלערט — אין ווערטער וואס קאנען ניט זיין פשוט'ער — אז עס איז די כוונה פון דער ענגלישער רעגירונג פארצווענען די ארמיניסטראציע אין פאלעסטינע אין אנקלאנג מיט די באדינגונגען פון דעם מאנדאט, אזוי ווי זיי זיינען גוטגעהייסן געווארן דורך דעם ראט פון דער פעלקער ליג. דאס איז אין אינטערנאציאנאלע אבליגאציע פון צוריקציען זיך.

"לויט די באדינגונגען פון דעם מאנדאט, איז די ענגלישע רעגירונג פארפליכטיגט אן עהרלעכן אין דער שאפונג פון א נאציאנאלער היים פאר דעם אידישן פאָלק, ביי וואס עס ווערט קלאר פארשטאנען, אז עס וועט נארניט געטאן ווערן, וואס קאן שעדיקן די ציווילע און רעליגיעזע רעכט פון די ניט־אידישע שע קהלות אין פאלעסטינע, אדער די רעכט און פאליטישע סטאטוס, וואס די אידן האבן אין וועלכן עס איז אנערקענט לאנד.

"עס איז פאראן א דאפלטע פארפליכטונג, — פון איין זייט צום אידישן פאָלק פון דער אנדערער זייט צו דער ניט אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע; און עס איז דער פעסטער אינטשלוס פון דער ענגלישער רעגירונג אויסצופירן, אין א גלייכער מאס, ביידע טייל פון דער דעקלאראציע. אין מיט יאריקער מיטגליד פונ'ם צענטראל אמט־טעט פון דער אמעריקאנער פועלי־ציון פארטיי, וועט היינט, 8.30 אוונט־, דיידן אויף א פארזאמלונג פון די פועלי־ציון.

מאיר בראון, וועלכער האט זיך ערשט ניט לאנג צוריקגעקערט פון א נסיעה אין בער אייראפע און ארץ־ישראל, וועט דיידן איבער וויכטיקע פראגן פון דער פועלי־ציון וועלט באוועגונג און אויך וועגן דער פראבלעמען פון דער אמעריקאנער פועלי־ציון פארטיי.

אלע מיטגלידער זיינען גערופן אנוועזנד צו זיין אויף דער פארזאמלונג אין זאל פון דער פאלקס שול.

(..)

נייעס כקיצור

די טעקסטיל אינדוסטריאליסטן אין לענקעשייר, ענגלאנד, האבן פארענדיקט דעם לאקאוט וואס האט ארויסגעשטויסן 250 טויזנט ארבעטער פאר א חודש צייט, און די מילן עפענען זיך צוריק היינט (מאנטאג). די אינדוסטריאליסטן האבן אויפגעגעבן זייער פארזוך צו שניי־דען שכירות, און די ארבעטער וועלן קרי־בע ארבעטס שטונדן.

***

120 מענשן זיינען פארגיפטעט געווא־רען פון אומריינע מילך אין מאנזאנילא, מעקסיקא. די "רייגי" איינגטימער זיינען אַרעסטירט געווארן.

***

א פארשלאג פארגעבראכט אין בריטי־שען הויז איינצופירן "פראָהיבישאָן" אין ענגלאנד איז וואהרים פארטיידיקט געווארן פון ליידי אסטאר. ווען ס'איז אבער גע־קומען צו אָ אפשטימונג, האבן בלויז 18 געשטימט פאר דעם ביל, און 137 קעגן.

(שלוס אויף זייט 2)

מאיר בראון היינט אויף פארזאמלונג ביי פועל"צ

מאיר בראון, פרעזידענט פונ'ם אידיש־נאציאנאלן ארבעטער פארבאנד אין לאנד־יאריקער מיטגליד פונ'ם צענטראל אמע־טעט פון דער אמעריקאנער פועלי־ציון פארטיי, וועט היינט, 8.30 אוונט־, דיידן אויף א פארזאמלונג פון די פועלי־ציון.

מאיר בראון, וועלכער האט זיך ערשט ניט לאנג צוריקגעקערט פון א נסיעה אין בער אייראפע און ארץ־ישראל, וועט דיידן איבער וויכטיקע פראגן פון דער פועלי־ציון וועלט באוועגונג און אויך וועגן דער פראבלעמען פון דער אמעריקאנער פועלי־ציון פארטיי.

אלע מיטגלידער זיינען גערופן אנוועזנד צו זיין אויף דער פארזאמלונג אין זאל פון דער פאלקס שול.

(..)

נייעס כקיצור

די טעקסטיל אינדוסטריאליסטן אין לענקעשייר, ענגלאנד, האבן פארענדיקט דעם לאקאוט וואס האט ארויסגעשטויסן 250 טויזנט ארבעטער פאר א חודש צייט, און די מילן עפענען זיך צוריק היינט (מאנטאג). די אינדוסטריאליסטן האבן אויפגעגעבן זייער פארזוך צו שניי־דען שכירות, און די ארבעטער וועלן קרי־בע ארבעטס שטונדן.

***

120 מענשן זיינען פארגיפטעט געווא־רען פון אומריינע מילך אין מאנזאנילא, מעקסיקא. די "רייגי" איינגטימער זיינען אַרעסטירט געווארן.

***

א פארשלאג פארגעבראכט אין בריטי־שען הויז איינצופירן "פראָהיבישאָן" אין ענגלאנד איז וואהרים פארטיידיקט געווארן פון ליידי אסטאר. ווען ס'איז אבער גע־קומען צו אָ אפשטימונג, האבן בלויז 18 געשטימט פאר דעם ביל, און 137 קעגן.

אראבישע פרעסע זעט אין בריוו באשטעטיקונג פון באלפור דעק.

בריטישע צייטונגען שווייגן וועגן דעם בריוו. — גרינבוים זאָגט אז דער בריוו דארף ניט אויסגעטייטשט ווערן ווי א אידישער זיג

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, פעב. 16 (איטא).— די אראבישע עקזעקוטיווע האט זיך געווענדעט צום הייך־קאמישאנער מיט דער בקשה צו נעבן זיי אן אינטערוויו היינט (מאנטאג). וואַרשיינלאך צו פראטעסטירן קעגן דעם בריוו פון פרעמיער מאקדאָנאלד צו דר. ווייצמאן.

עס ווערט פארשטאנען אז די אראבישע פירער האבן פארגעשלאגן אז פאלאנגען פון דער רעגירונג זי זאל סאקציאנירן דעם אראבישן באיקאט קעגן אידישע פראדוקטען, דערפאר וואס די רעגירונג האט אנערקענט דאס אידישע רעכט צו באשעפטיקן אויסשיסלאך אידישע ארבעטער אין די אידישע אונטערנעמונגען.

די אראבישע פרעסע בכלל זעט אינ'ם בריוו א נייע באשעטיקונג פון דער באל־פור דעקלאראציע, קעגן וועלכער די אראַ־בער האבן ניט אויפגעגעבן זייער קאמף.

לאָנדאָן, פעב. 16 (איטא). — די זונ־טאָגדיקע צייטונגען איבער'ן גאנצן לאנד האבן אינגאנצן פארשווינגן פרעמיער מאק־דאָנאלדס בריוו צו דר. ווייצמאן, גלייך ווי זיי וואלטן עס נעטאן אויף אימעצנס באַ־פעל.

י. גרינבוים, וועלכער איז איצט אַ מיט־גליד פון דער פאליטישער קאמיסיע פון דער אידישער אגענטור, האט דערקלערט פאר דער "איטא", אז כאטש דער רעגי־רונגס בריוו מאכט קלאר א סך מיספאר־שטענדנישן, הארף ער אבער ניט אויס־נעטייטשט ווערן ווי א זיג פאר א אידן. מען דארף דערינען אויף ניט זעען קיין סוף פונ'ם אידישן קאמף.

אין די אלגעמיינע ציוניסטישע קרייזן

דריקט אוי סצופרידנהייט

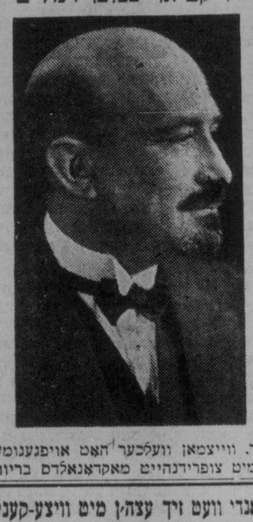

דר. ווייצמאן וועלכער האט אויפגענומען מיט צופרידנהייט מאקדאָנאלדס בריוו

נעב. סטרייק פון קלאָוק־מאכער פארהאנדלט

אויף א מאסן־פארזאמלונג פון קלאָוק־מאכער פון פארשיידענע שעפער נעכטן איז באשלאסן געווארן צו באטראכטן די פראגע וועגן א גענעראל סטרייק פון אלע קלאָוק־מאכער. — ניט בלויז אין סימפאטיע מיט די סטרייקערס ביי דזשיוויקס און קראָולי, נאר אויף צו וויגאיזירן די שעפער אין צו פארבעסערן ד לאגע פון די קלאָוקמאכער, וואס איז איצט זייער א שווערע. א זיצונג פון די שאפ דעלעגאטן וועט פארקומען היינט אוונט, וואס וועט וואהרשיינלאך אנ־נעמען געהעריק א באשלוסן וועגן דעם ענין.

די "וואָרקערס וניאָן ליג", ווערט אנאנ־סירט, וועט באלד ענטפערן אויף א דער־קלערונג געמאכט פון מיינער וועב, אז דער סטרייק ביי דזשיוויקס און קראָולי' איז אנרויסגערופן געווארן פון די קאמוניסטן".

ווי עס ווערט אונז באריכטעט, גייען די דיריעקטע פארהאנדלונגען צווישן די באלע באטס און די סטרייק פירער וועגן אן אויסגלייך.

היינט פרי זיינען ארעסטירט געווארן ר. מינסטער, לאקאלער אָרגאניזאטאר אין אינדוסטריעלער יונאָן, און א מיידל א סטרייקערן.

נורל פון ת"ת וועט באַשלאסן ווערן אויף מאסן־פאראזאמלונג

אויף א זיצונג פון דעם תלמוד תורה דיר־רעקטאריים לעצטן אוונט איז פארהאנדלט געווארן די קריטישע לאגע פון דער ת"ת. נאך א ליינגערער פארהאנדלונג איז באַ־שלאסן געווארן צו פארלאנגען א מאסן־פאר־זאמלונג אויף קומענדיקן זונטאג, 2.30 ביי־טאג, אין נרויסן ת"ת זאל, וואו דער גורל פון דער תלמוד תורה וועט דארפן באשטימט ווערן.

(::)

110 פאלן פון אנשטעקנדיקע קראנקהייטן לעצטע וואך

110 חולאים מיט אנשטעקנדע קראנק־הייטן זיינען לעצטע וואך פארצייכנט געווארן אינם שטאטיקן געזונטהייטס דע־פארטמענט.

דריי חולאים זיינען לעצטע וואך גע־שטארבן פון שווינדזוכט און איינער פון שלאף קראנקהייט.

די אנדערע חולאים פון לעצטער וואך, זיינען פארצייכנטערידט געווארן: 22 אויף טשיקן פאקס; 4 אויף דיפטעריט; 3 אויף סקאַרלאטין; 5 אויף טובערקולאָז; 12 אויף קייך הוסטן און א צאל אנדערע — אויף אינפלוענצע.

(::)

קעניג קאראל זאָגט צו האלטן אָרדענונג

בוקארעסט, פעב. 16. (איטא).— דער קעניג האט אויפגענומען ה' פרידמאן, פר־ער פון דער אנדישער קהלה, וועלכער האט דערקלערט אין זיין שמועס מיט'ן קעניג, אז די אנטי־אידישע פראָפאגאנדע וואס ווערט אָנגעפירט אין לאנד קאן האבן זייער ערנסטע פאלגן.

קעניג קאראל האט אים געענטפערט, אלע מיטלען וועלן אָנגענומען ווערן צו האלטן אָרדענונג אין לאנד.

(::)

באריכט לויטעט אז דריי טויזנט מיינערס זיינען אומגעקומען אין קינע

פעפינג, כינע, פעב. 16.— אהער איז אָנגעקומען א באריכט וועגן א גרויסער קאטאסטראפע וואס האט זיך געטראפן אין א קוילן מינע אין פאשון, ארום מוק־דען, מאנדשוריע.

דער באריכט לויטעט, אז אין דער דאָ־זיקער מינע אין פארגעקומען א שרעקלא־כער אויפרייס, און אז דריי טויזנט כינע־זישע מיינען ארבעטער זיינען אומגעקומען אין דער שריפה וואס האט ארומגעבאפט די נאנצע מינע.

לאָרד מעלטשעטס א"י איינגנטום גייט איבער צו זיין טאָכטער

באריכט אז ירושה באטרעפט בלויז 2½ מיליאָן דאָלאר

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

לאָנדאָן, פעב. 16 (איטא).— לאָרד מעלטשעטס איינגטום אין ארץ ישראל גייט איבער צו זיין טאָכטער, ליידי ערליי, וועל־כע איז פארהייראט פאר לאָרד רידינגס זון, ווי עס איז דאָ באמאנט געווארן וועגן זיין צוואה איז געעפנט געווארן (ליידי ערליי איז די איינציקע איין דער פאמיליע וואס איז פארבליבן ביים אידישן גלויבן. רעד.).

לייד ערליי פארט איצט קיין ארץ־יש־ראל מיט דר. ווייצמאן.

אין דער צוואה איז נארנישט ניט אָפּ־געזאגט געווארן פאר צדקה, ווייל לאָרד מעלטשעטס האט פיל אויסגעטיילט פאר צדקה פאר זיין לעבן.

עס ווערט פארשטאנען, אז לאָרד מעל־טשעטס האט איבערגעלאָזן עטוואס איבער צוויי מיט א האלבן מיליאָן דאָלאר. האלב דערפון גייט צום זון, וועלכער ירש'נט זיין טיטול, ליידי מעלטשעטס און די איבערויק דריי קינדער זיינען אויך געהעריק פאר־זאָרגט געווארן אין דער צוואה.

אימיגראַצ. קיין קאַנאַדע וועט אָפּגעשטעלט ווערן אויף צוויי יאָר

טאָרענטאָ, אָנט. פעב. 16. — לויט ווי דער קאָרעספאנדענט פון הינער "גלאָבוב" מעלדעט פון אטאוואַ, האט די דאָמיניאָן רעגירונג באשלאסן אָפּצושטעלן די אימי־גראַציע אין לאנד אויף צוויי יאָר צייט. די רעגירונג איז מיט דער מיינונג, אז אין לאנד זיינען דאָ איצט נעגוג פארבע־טער, ניט־פאכמענערישע ארבעטער, דינס־טען און דאס גלייכן, צופרידן צו שטעלן אלע פאדערונגען, אז מען זאל מער ניט דאַרפן אריינברייגגען אנעלעך ביז דעם יאָר 1933.

וואס אין שייך נעשטיצטער אימיגראַ־ציע, וועט עס דעם איצט נעמען א סוף. די בריטישע פארס שולן וועלן מען געשלאסן ווערן אויף וויפל ס'איז שייך קאנאדע; די שילער וועלן מער ניט קריגן קיין שטו־צע צו קאנען קומען קיין קאנאדע. בריטי־שע עמיגראנטן בכלל, וואס ווילן קומען קיין קאנאדע, וועלן מוזן באצאלן אליין פאר זייער רייזע אין זיי וועלן מוזן דאנק־נעמען געלט אז מען זאל מיט זיי זיין זי־כער זיי זאלן ניט פאלן צו לאסט.

די איינציקע נעשטיצטע אימיגראַציע וואס וועט נאך בלייבן פאר א געוויסער צייט, וועט זיין פאר איינלאך אונטער 20 אין פאר א קליינער צאל קאָלאָניסטן קיין נייו־בראנסוויק.

סאָוועטישע פרעסע לייקנט באריכט פון צוואנג ארבעט

מאסקווע, פעב. 16. — די סאָוועטישע פרעסע רייד־נדיק וועגן דעם אמעריקאנער פארבאט אויפ'ן אימפארט פון סאָוועטישע געהילץ, באהויפטעט, אז די קלאגעס וועגן צוואנג־ארבעט אין די סאָוועטישע וואלד לאנגערן זיינען לעבערלאך. די פרעסע סטראשעט מיט נקמה מיטלען קעגן אמע־ריקע.

די "פראָוודאַ" זאָגט, אז דער פארבאט וועט שארן אמעריקע מער ווי דעם סאַ־וועטן פארבאנד. זי צייגט אָן, אז אינ'ם האנדל צווישן ביידע לענדער אין 1930, איז דער באלאנס געווען צו גונסטן פון אמעריקע אויף 100 מיליאָן דאָלאר.

קאָלעקטיוויזאציע אין פולן שוואנגן, באריכעט רעגירונג

מאסקווע, פעב. 16. — לויט א באריכט פון דער רעגירונג, זיינען אין פארלויף פון די לעצטע צען טעג אין יאנווארן און די ערש־טע צען טעג אין פעברואר, 726,999 פאַ־מיליעס אריינגעטראטן אין קאָלעקטיווע פארמס. דאס איז די גרעסטע צאל וואס האט זיך געווענדעט "מיט'ן פנים צום דארף", אין דער געשיכטע פונ'ם סאָוועטן פארבאנד.

די מייסטע פאמיליעס וועלכע האבן זיך אנגעשלאסן אין דער קאָלעקטיוויזאציע באוועגונג קומען פון די אוקראינער, צפון־קאווקאזער, זולגא און דייטשישע רעפוב־ליקן.

מען דערווארטעט אז זיי וועלן ארויס־פאר'ן אויפ'ן לאנד אין פארלויף פונ'ם פרילינג, כדי צו קאנען אין צייט נעמען זיך פאר דער ארבעט פאר'ן קומענדיקן סעזאן.

קאנאדער אויסלענדישער האנדל גע־פאלן אויף 593 מיליאָן דאָלאר.

אטאוואַ, פעב 15. — קאנאדעס אויס־לענדישער האנדל פאר די צוועלף חדשים פונ'ם יאר 1930 איז געווען אויף $593,281,000 קלענער ווי פאר'ן יאר 1929, לויט א באריכט פון דער דאמיניאן סטאַ־טיסטישער ביורא.

קאנאדער אימפארטן זיינען, לויט'ן באַ־ריכט, געפאלן פון $1,298,992,000 אין 1929 צו 1,008,479,000 אין 1930, און די עקספארטן זיינען געפאלן פון $1,208,338,000 צו $905,370,000.

פון אלע אימפארטן אין 1930 זיינען 162 מיליאָן מיט 614 טויזנט דאָלאר גע־קומען פון גרויס בריטאניע, און 653 מיליאָן מיט 777 טויזנט פון די פאראייַ־ניקטע שטאטן, — אין ביידע פאלן א גרויסע רעדוקציע אין פארגלייך מיט דעם פריעריקן יאר.

אין 1929 האט קאנאדע פארקויפט צו ענגלאנד סחורה פאר 291 מיליאָן, 831 טויזנט דאָלאר און צו די שטאטן פאר 545 מיליאָן און 329 טויזנט דאָלאר. אין 1930 איז עס געפאלן צו 236 מיליאָן, 527 טויזנט קיין ענגלאנד און 412 מי־ליאָן, 126 טויזנט אין די שטאטן.

אין פאלקס שול

אין אָוונט 8.30

אגב - אורחא

פון מארק

דער שמיצער קרינס צושטאנד. — איבערגעשראר־קענע "פרייבער". — גרויסע שווינדלער און קליינע באנדיטן. — וואו איז אונזער ישרא־לזאם איז אין א נאסעוץ? — "אויסלענדער" געגליכן צו אידן: אלעקסאנדער שולדיץ.

כאטש ס'איז ערגעץ ניט פראקלאמירט געווארן, אבער מיין איינדרוק איז, אז ביי אונז הערשט א לאגע וואס איז ענלאך צו א קרינס צושטאנד.

ווי קאן מען דען אנדערש דערקלערן די האנדלונגען פון דער טאראנטער פאליציי, וועלכע אינגארירט אלע קאנאדער פריי־הייט טראדיציעס און פארבאט דאס פרייע וואָרט ניט נאר פאר קאמוניסטן נאר אפי־לו פאר פאסיפיסטישע גלחים און ראבייס?

און פון וואנען נעמט זיך עס, אז די מאנטרעאלער פאליציי זאל אנהויבן נאכ־פאלגן דעם ביישפיל פון דער טאראנטער און אויף דעם זעלבן אופן פאקטיש איינגא־רירן די קאנאדער קאנסטיטוציע?

און, צום סוף, איז עס דען מעגלאך, אז א ציווילער ריכטער זאל פאראורטיילן א 16־יאריקן אינגל צו פינף יאר טורמע און צוואנציק שמיץ? נאר א מיליטערישער געריכט קאן ארויסנעבן אזא הארבן אור־טייל פאר אזא יונגן אינגל, וואס איז באַ־גאנגען א נארישקייט.

***

זיין איינדרוק איז דערפאר, אז א גרוי־סע שרעק האט אנגעכאפט אונזערע "פני", און עס דוכט זיך זיי, אז דער באדן הויבט אן ציטערן אונטער זייערע פיס.

ס'איז א געפיל פון שולד, אפשר פון געוויסן פאַאנגעניש, וואס פארגרעסערט די געפאר טויזנט מאל אין זייערע אויגן, און די שאטנס פון בערג זעען זיי אויס ווי בערג.

ס'איז די שרעק פאר א יום־הדין, וואס טרייבט די "פארטיידיקער פון געזעץ און אדרעונונג" אנצוציען די לייצעס, "די פערד זאָלן ניט צעטראָגן".

ס'איז א מין מיליטערישער צושטאנד, וועלכן מען שעמט זיך צו פראקלאמירן, אבער וועלכער פארשפריט זיך שטילער־הייט איבער'ן לאנד.

***

ניט לאנג צוריק האט מען ביי אונז פאר'משפט א פאר שווינדלערישע "בראָ־קערס", וואס האבן באשווינדלט דעם גלו־ביקן עולם אויף מיליאָנען, צו טורמע טער־מינען און גרויסע געלט שטראפן.

איך בין געווען מיט דער מיינונג, אז דאס איז נאנץ ערלאך פון קאנאדע. אין די פאראייניקטע שטאטן דרייען זיך די גרוי־סע שווינדלער געוויינלאך אויס פון שטראף אפילו ווען מען כאפט זיי אין מען קאן שוין מעך ניט פארדעקן זייערע פארברע־כענס.

אבער יענע זיינען געווען אלטע, פאר־הארטגעוועטע פארבריעכער, וועלכע האבן מאר אין מאן באוואוסטזיין אין פאלאנמעסיק באנויבט דעם גלויביגן עולם פון זיינע אהרהארגעוועטע גראשנס, מא־כנריק פאר זיך מיליאָנען.

דאך זיינען זיי ניט פאראורטיילט גע־ווארן צו קיין פינף־יאריקע טורמע טער־מינען, — און אוודאי ניט צו קיין שמיץ.

און דא־ווערט א 16־יאריק אינגל פאר־משפט פאר א נאריישער רויבעריי פון 540 דאלאר צו פינף יאר שווערער געפענגעניש. מיט 20 שמיץ מיט א בייטש!

***

פרעג איך ביי אייך,— וואו איז יושר? וואו איז גלייכהייט פאר'ן געזעץ?

פארוואס אין עס א קלענערע זינד צו באריכן הונדערטער פון טויזנטער מענשן, א סך פון זיי אריטפלייטס, דורך שווינדל און באטרוג, ווי באריכן א באנק אויף א קליינער סומע אין אן אפענעם דעקס־און־זעצונג, ריסקירנדיק דערביי זיי'ן איינע־נעם לעבן?

ליידן מיר דאך אנגענומען, אז דאס איי־נגטום פון א באנקיר איז טויזנט מאל הייר־ליקער, ווי דאס איינגטום פון א געוויינ־לאכן בשר ודם.

זיינען מיר, קאנאדער, מיט אונזערע "בריטישע טראדיציעס", און מיט אונזע־רע "בריטישע יושר געפילן", סיידן גרייט צו אנערקענען אזא פרינציפ?

***

און אפשר האט דא עפעס אביסל צו טאן דער פאקט, וואס די דערמאנטע "בראָקערס" האבן געטראָגן אנגלא־סאקס־שיש נעמען; און דאס באטרעפנדיקע אינגל, כאטש א געבארענער אין קאנאדע, טראגט אן אויסגעשפראכן אויסלענדישן נאמען?

ניין, איך בין חלילה ניט חושד אונזער גערעכטיקייט אין פארטייאישקייט: דאס טאר מען ניט. אבער דער געריכט שפיגלט דאך אפ דאס לעבן, און די געזעלשאפטלא־כע מיינונג ביי אונז איז פלאס־פייער אויף די "אויסלענדישע פארברעכער" . . .

***

אויב ס'איז ריכטיק דער באריכט אין דער היגער פרעסע, — און ער איז ניט אפנעלייקנט געווארן, — האט דער נויאר־שער שתף פון א היגער אידיש־נויאישער פירמע, וואו עס קומט פאר א סטרייק, דערקלערט, אז "זיין פירמע איז גרייט צו פארהאנדלען מיט 'אנגלא־סאקסישע' פאר־שטייער פון זיי אנגעשטעלטע". . .

די סטרייקערס, פארשטייט איר מיך, זיינען כמעט לויטער אידן, און מסתמא וויים דער שתף צו דער אלב־אידישער פירמע, ווי מען קאן געווינען סימפאטיע קענן די סטרייקערס, באטאנעדיק זייער ניט אנגלא־סאקסישקייט . . .

ס'הייסט, אז ס'איז אן "אויסלענדישע מאכערייקע", — און "אויסלענדער" האט מען ניט ליב ניט נאר ווען זיי באריכן א באנק, נאר אפילו ווען זיי קעפן פאר א קליינער סומע אין אן אפענעם דעקס־און־זעצונג, ריסקירנדיק דערביי זיי'ן איינע־נעם לעבן?

ליידן מיר דאך אנגענומען, אז דאס איי־נגטום פון א באנקיר איז טויזנט מאל הייר־ליקער, ווי דאס איינגטום פון א געוויינ־לאכן בשר ודם.

זיינען מיר, קאנאדער, מיט אונזערע "בריטישע טראדיציעס", און מיט אונזע־רע "בריטישע יושר געפילן", סיידן גרייט צו אנערקענען אזא פרינציפ?

***

אויב אפשר האט דא עפעס אביסל צו טאן דער פאקט, וואס די דערמאנטע "בראָקערס" האבן געטראָגן אנגלא־סאקס־שיש נעמען; און דאס באטרעפנדיקע אינגל, כאטש א געבארענער אין קאנאדע, טראגט אן אויסגעשפראכן אויסלענדישן נאמען?

ניין, איך בין חלילה ניט חושד אונזער גערעכטיקייט אין פארטייאישקייט: דאס טאר מען ניט. אבער דער געריכט שפיגלט דאך אפ דאס לעבן, און די געזעלשאפטלא־כע מיינונג ביי אונז איז פלאס־פייער אויף די "אויסלענדישע פארברעכער" . . .

***

אויב ס'איז ריכטיק דער באריכט אין דער היגער פרעסע, — און ער איז ניט אפנעלייקנט געווארן, — האט דער נויאר־שער שתף פון א היגער אידיש־נויאישער פירמע, וואו עס קומט פאר א סטרייק, דערקלערט, אז "זיין פירמע איז גרייט צו פארהאנדלען מיט 'אנגלא־סאקסישע' פאר־שטייער פון זיי אנגעשטעלטע". . .

די סטרייקערס, פארשטייט איר מיך, זיינען כמעט לויטער אידן, און מסתמא וויים דער שתף צו דער אלב־אידישער פירמע, ווי מען קאן געווינען סימפאטיע קענן די סטרייקערס, באטאנעדיק זייער ניט אנגלא־סאקסישקייט . . .

ס'הייסט, אז ס'איז אן "אויסלענדישע מאכערייקע", — און "אויסלענדער" האט מען ניט ליב ניט נאר ווען זיי באריכן א באנק, נאר אפילו ווען זיי קעפן פאר א קליינער סומע אין אן אפענעם דעקס־און־זעצונג, ריסקירנדיק דערביי זיי'ן איינע־נעם לעבן?

ליידן מיר דאך אנגענומען, אז דאס איי־נגטום פון א באנקיר איז טויזנט מאל הייר־ליקער, ווי דאס איינגטום פון א געוויינ־לאכן בשר ודם.

זיינען מיר, קאנאדער, מיט אונזערע "בריטישע טראדיציעס", און מיט אונזע־רע "בריטישע יושר געפילן", סיידן גרייט צו אנערקענען אזא פרינציפ?

***

אויב אפשר האט דא עפעס אביסל צו טאן דער פאקט, וואס די דערמאנטע "בראָקערס" האבן געטראָגן אנגלא־סאקס־שיש נעמען; און דאס באטרעפנדיקע אינגל, כאטש א געבארענער אין קאנאדע, טראגט אן אויסגעשפראכן אויסלענדישן נאמען?

ניין, איך בין חלילה ניט חושד אונזער גערעכטיקייט אין פארטייאישקייט: דאס טאר מען ניט. אבער דער געריכט שפיגלט דאך אפ דאס לעבן, און די געזעלשאפטלא־כע מיינונג ביי אונז איז פלאס־פייער אויף די "אויסלענדישע פארברעכער" . . .

***

אויב ס'איז ריכטיק דער באריכט אין דער היגער פרעסע, — און ער איז ניט אפנעלייקנט געווארן, — האט דער נויאר־שער שתף פון א היגער אידיש־נויאישער פירמע, וואו עס קומט פאר א סטרייק, דערקלערט, אז "זיין פירמע איז גרייט צו פארהאנדלען מיט 'אנגלא־סאקסישע' פאר־שטייער פון זיי אנגעשטעלטע". . .

די סטרייקערס, פארשטייט איר מיך, זיינען כמעט לויטער אידן, און מסתמא וויים דער שתף צו דער אלב־אידישער פירמע, ווי מען קאן געווינען סימפאטיע קענן די סטרייקערס, באטאנעדיק זייער ניט אנגלא־סאקסישקייט . . .

ס'הייסט, אז ס'איז אן "אויסלענדישע מאכערייקע", — און "אויסלענדער" האט מען ניט ליב ניט נאר ווען זיי באריכן א באנק, נאר אפילו ווען זיי קעפן פאר א קליינער סומע אין אן אפענעם דעקס־און־זעצונג, ריסקירנדיק דער